

KÜLTÜR BAKANLIĞI DAVASI SÜRÜYOR!

Odamız Kültür ve Turizm Bakanlığınca yayımlanan Kültür ve Turizm Koruma ve Geliştirme Bölgelerinde ve Turizm Merkezlerinde İmar Planının Hazırlanması ve Onaylanmasına İlişkin yönetmeliğin yürütülmesinin durdurulmasına ve İptaline yönelik dava açmıştır.

DANIŞTAY BAŞKANLIĞINA,

DAVACI : Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
Jeoloji Mühendisleri Odası

VEKİLİ : Av, Hatice Genç Strazburg Cad, 38/21
Sıhhiye/ANKARA

DAVALI : Kültür ve Turizm Bakanlığı

DAVA KONUSU : Kültür ve Turizm Bakanlığınca 03.11.2003 tarih ve 25278 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişme Bölgelerinde ve Turizm Merkezlerinde İmar Planlarının Hazırlanması ve Onaylanmasına İlişkin Yönetmelik"nin M,4 h bendi ilk cümlesindeki "varsa jeolojik bilgiler işlenmiş olarak" ibaresindeki "varsa" sözcüğünün ve M.9 b bendinin, M, 9 a bendinde yer alan 3,4, ve 7 nolu veriler açısından yürütülmesinin durdurulması ve iptali talepli dava açılmasıdır,

YAYIM TARİHİ : 03.11.2003

AÇIKLAMALAR :

1) Kültür ve Turizm Bakanlığınca 03,11.2003 tarih ve 25278 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişme Bölgelerinde ve Turizm Merkezlerinde İmar Planlarının Hazırlanması ve Onaylanmasına İlişkin Yönetmelik", Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri ile Turizm Bölgelerinde her ölçekte İmar planlarının yapılması ve re'sen onaylanması ve tadil edilmesine ilişkin işlemleri düzenlemektedir.

2) 4957 sayılı Kanunla Değişik 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 1. maddesinde; Kanunun amacını "turizm sektörünü düzenleyecek, geliştirecek, dinamik bir yapı ve işleyişe kavuşturacak

tertip ve tedbirlerin alınmasını sağlamak" olduğu belirtilmesine rağmen yönetmelikte, turizm sektörünün imar planları ile düzenlenmesine ve gelişmesine ilişkin hiçbir hüküm yer almamakta, buna karşın bu yönetmeliğin kapsamı dışında kalan ve tüm imar mevzuatında zaten tanımlanmış olan plan türleri yeni, yanlış ve eksik ifadelerle yeniden tanımlanmaktadır,

3) Yönetmelikte; Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri, Turizm Merkezi, Her Ölçekte Plan, Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Planları, Nazım İmar Planı, Uygulama İmar Planı, İlave İmar Planı, Mevzi İmar Planı, Koruma Amaçlı İmar Planı, Plan Değişikliği, Yerleşme Tasarım Planı, Vaziyet Planı, Sosyal Altyapı, Teknik Altyapı ve Müellif tanımları yapılmakta, plan yapımında ön izin ve uygunluk kararları getirilmekte, planlama esasları yeniden belirlenmekte, yeterlilik belgesi ile ilgili yeni kofullar öngörülmekte, kıyı yapılarına ilişkin düzenlemeler yer almakta ve yönetmeliğin M.4 h bendinde yer alan ifade ile jeolojik etütler sonucu elde edilen jeolojik bilgiler, nazım imar planında mutlaka yer alması gereken veriler olmaktan çıkarılarak daha önce yapılan etütlerle elde edilmiş olmaları durumunda nazım imar planlarına işlenmeleri öngörülmektedir, Bu durum madde bendinde yer alan "varsa" ifadesi ile yaratılmaktadır. Yine yönetmeliğin 9. maddesinin b bendi de planlamaya esas verilerin üst ölçekli plan için elde edilmiş ise alt ölçekteki plan için yeniden elde edilip edilmeyeceğini Sakalığın yetkisine bırakarak M,9 a bendindeki 3,4 ve 7 nolu verilerle ilgili tüm İmar mevzuatından gelen bağlayıcı kuralların takdir yetkisi ile ortadan kaldırılabilme imkanını Bakanlığa sunmaktadır. Bu yeni düzenlemeler bilimsel gereklere, tüm imar mevzuatına ve kamu yararına açıkça aykırıdır. Aykırılık gerekçeleri aşağıda sunulmaktadır.



1) Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yetkisinde Olmayan ve 4957/2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunii'na Dayanmayan Hukuka Aykırı Bir Yönetmelik Çıkarmıştır

Dava konusu yönetmeliğin 4, maddesindeki tanımlar ile yönetmeliğin İkinci Bölümünde yer alan planların hazırlanmasına dair esaslar, Üçüncü Bölümde yer alan planların onaylanması ve yürürlüğe girmesi ve Dördüncü Bölümdeki son hükümler, 4957/2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'na aykırıdır, 4957 sayılı "Turizmi Teşvik Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanuncun 1. maddesinde sadece "Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri", "Turizm Merkezleri", "Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Alt Bölgesi" tanımlanmakta, 2, maddesinde Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri ve Turizm Merkezleri içinde her ölçekte planları yapmaya, yaptırmaya ve re'sen onaylamaya ve tadil etmeye Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkili kılınmaktadır, Kanunun 2. maddesinin uygulanması ile ilgili usul ve esasların Kültür ve Turizm Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmaktadır. Bu hükümlerden anlaşılacağı üzere; 4957/2634 sayılı Kanun, Kültür ve Turizm Bakanlığına sadece Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri ve Turizm Merkezleri içinde her ölçekte plan, yapma, yaptırma ve onama yetkisi vermektedir* Her bir planın yeniden tanımlanması ve planların hazırlanması ile ilgili yeniden esaslar belirlenmesine ilişkin bir görev vermemektedir* Çünkü plan türleri ve ölçekleri ve bunlara ilişkin esaslar, ilgili diğer kanunlarda açıklanmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı sadece yetki kapsamında kalan planların kültür ve turizm açısından uygulanmasına ilişkin esaslar getirmekle yetkili kılınmaktadır.

Sonuç olarak, anılan Yönetmeliğin yetki yönünden iptali gerekmektedir,

2) Yönetmelikte kamu yararına ve bilimsel gereklere aykırı olarak İmar Kanunu yerine geçebilecek yeni tanımlar getirilmekte ve bu tanımlarla jeolojik veriler nazım İmar planlarında mutlaka bulunması gereken veriler olmaktan çıkarılmakta, alt ölçekli plan türleri için ise üst ölçekli İmar planında elde edilen jeolojik verilerin

yeterli olup olmadığı konusunda Bakanlığa takdir yetkisi tanınmaktadır.

03,05,1985 tarihinde kabul edilen ve 09,05,1985 gün ve 18749 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 3194 sayılı İmar Kanunu hem planlama hem de yapılaşma açısından bir düzenlemedir. Yasanın uygulanmasını sağlamak üzere çıkartılan yönetmeliklerle uygulama esasları oluşturulmaya çalışılmıştır, "Plan Yapımına Âit Esaslara Dair Yönetmelik" uyarınca jeolojik etüt çalışmaları yapılması 1999 depremi sonrası değişikliklerle mümkün olabilmıştır, Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca son hali 17.03.2001 gün ve 24345 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan değişiklikler sonucu, bu yönetmelik ile "*her tür ve ölçekteki planın ve bu plan üzerinde yapılacak değişikliklerin hangi esaslar dahilinde yapılacağı**" belirlenmektedir. Yönetmelikte tanımlı üst ölçekli plan Çevre Düzeni Planları olup bu planın hazırlanmasından başlayarak Uygulama İmar Planlarına kadar her ölçekteki plan yapımına dair esaslar yeniden düzenlenmiştir, "*Afet verileri , afete maruz alanlar, yerleşmeler ve özelliklerinin*" araştırılmasının (M.5) Çevre düzeni planlarını hazırlanması için girdi olarak kullanılması gereklidir.Yine Çevre düzeni planları, sınırları içindeki alanlarda "*afete maruz bölge , yerleşme ve alanlardaki afet risklerinin belirlenmesi ve bu risklerin plan kararlarında dikkate alınması*" esastır (M.6). 14. Maddeye göre diğer planların hazırlanması sürecin» de "jeolojik durum" verilerinin planlama öncesinde araştırılması gereklidir. Ayrıca yönetmeliğin 13, Maddesinde "*İmar planı ihalelerinde İller Bankası Genel Müdürlüğünce bu amaçla hazırlanan tip sözleşmelere ve teknik şartlaşma esaslarına uyulur/*" den ilerek jeolojik etütlere bir kez daha gönderme yapılmaktadır,

Bugün itibariyle bu yönetmelikte tanımlanmış olan tüm plan türleri için (Nazım İmar planı (1/2000 veya 1/5000 ölçek), Uygulama İmar planı (1 / 1000 ölçek). Revizyon planı, İlave plan, Mevzii İmar planı, Plan değişikliği, Çevre düzeni planı (1/25000, 1/50000, 1/100000, 1/200000 ölçek) için, jeolojik durum, afet riskleri ve verileri fiziksel eşik kabul edilmekte ve araştırılması gerekmektedir.

İller Bankası Genel Müdürlüğünce hazırlanan** *İmar Planlarının Düzenlenmesi İle İlgili Teknik*



Şartlaşma”, plan hazırlanmasına yönelik içerdği bilgiler nedeniyle sıkça başvurulmuş bir kaynak özelliği taşımaktadır. Teknik şartlaşma, imar planlarının hazırlanmasında jeolojik araştırmalara yer vermektedir. Şartlaşmanın "Araştırma - Değerlendirme Çalışmaları- Bölüm İli/" başlığı altında yer verdiği jeolojik veriler şöyle tanımlanmıştır, ,

“

3*4* jeolojik Durum, Deprem, Akarsular, Taşkın Durumu, Jeolojik etüd ve rapora dayalı olarak deprem durumu ve heyelanlı alanlarla jeolojik sakıncalı ve yasaklı alanlar incelenir. Akarsular» taşkın durumu ve ıslah projesine dayanılarak önlem alınincaya kadar yerleşmeye yasaklanacak taşkın alanları belirlenir. Jeolojik raporun tamamı araştırma rapor ekinde verilir.

..... ”

Yukarıda aktırılan jeolojik araştırmalar. Şartlaşmada belirtilen Büyük ve Küçük Kentsel Yerleşmelerin Planlanması, Ek İmar Planı, İmar Planı Revizyonu, Yerel İmar (Mevzii İmar) Planları, Koruma Amaçlı - Sıt- Planlaması ve Ulaşım Planlaması çalışmaları için de geçerlidir.

Ayrıca, Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca hazırlanan 04,02,2000 gün ve 2360 sayılı Genelgede, Plan yapımında uyulacak kurallar belirlenerek *“planlama alanının fiziksel yapısı ile ilgili araştırmalar arasında yer alan jeolojik yapı, taşkın, sel heyelan, çığ gibi afet olasılığını da belirleyen ve alınacak önlemlerle ilgili sonuçları da ortaya çıkaran özelliklerin Jeoloji Mühendislerince, gerektiğinde Jeofizik Mühendisleri ile birlikte hazırlanacak Jeolojik Etüt Raporunda belirlenmesi”* ve planlarda bu verilerin kullanılması gerektiği vurgulanmıştır,

Yine, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Teknik Araştırma Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan 31,05,2001 gün ve 13620 sayılı genelgede 3194 Sayılı İmar Kanunu' nun 8/ b maddesi uyarınca Belediye ve Mücavir Alan sınırları içinde Belediyelerce , dışında Valiliklerce yapılacak her tür ve ölçekte imar planlarının Afet İşleri Genel Müdürlüğünce onaylanacak jeolojik-jeoteknik Etüt

Raporlarında belirtilen hususlara uygun yapılması ifade edilmiştir.

Görüldüğü gibi, depremleri takip eden süre içinde Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca kısa aralıklarla yapılan düzenlemelerin sonucunda; ülke coğrafyasının her noktasında (Deprem tehlike bölgeleri baz alınarak bir ayırım yapılmadan) yapılacak her tür ve ölçekteki yeni imar planlama çalışmaları için jeolojik ve jeoteknik etüt raporu düzenlenmesi zorunlu hale getirilmiştir.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı dışındaki birçok kamu kurumu da faaliyetleri sırasında yapılması gereken işlemlere yönelik hazırladığı düzenlemelerde jeolojik ve jeoteknik veri araştırmalarına yer vermiştir. Örneğin Organize Sanayi Bölgeleri Yer Seçimi Yönetmeliği, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği, Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği gibi.

Yukarıda açıkladığımız gibi, İmar planlarının yapımında jeolojik verilerin de mutlaka yer almasını öngören tüm İmar mevzuatı hükümleri ortada iken, dava konusu yönetmeliğin "tanımlar" başlıklı 4. maddesinde, 3194 sayılı İmar Kanunu ve bu Kanunca çıkarılan "Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik" in 3. maddesinde tanımlanan "Nazım İmar Planı", "Uygulama İmar Planı", "Plan Değişikliği" tanımına aykırı plan tanımları yapılarak h bendinde "varsa jeolojik bilgiler işlenmiş olarak" ifadesi yer almıştır. Bu tanım ile 3194 sayılı İmar Kanunu ve ilgili yönetmelikleri ile 7269 sayılı Kanun ve ilgili mevzuatı uyarınca nazım imar planları ölçeğinde yapılması zorunlu olan jeolojik etütler, zorunlu olmaktan çıkarılmaktadır. ".Varsa." İfadesi ile jeolojik etütler olmadan nazım imar planlarının yapılması ve onaylanması öngörülmektedir. Ülkemizde Doğu Marmara Bölgesinde yaşanan deprem sonrasında yıkım ve hasarların meydana gelmesinin en önemli nedenlerinden biri imar planlarına esas jeolojik etütlerin olmamasıdır. Her ölçekteki planlara veri oluşturan Jeolojik Etütlerin, her ölçek için yapılması tüm imar mevzuatına göre bir zorunluluktur. Üst ölçeklerde, nazım imar planlarında jeolojik etütlerin yapılmaması, jeolojik açıdan sakıncalı olan, yapılaşmaya açılmaması gereken, boşaltılması gereken, ıslah edilmesi gereken



ve önlem alınması gereken alanlar belirlenmeden, yerbilimsel verilere dayanmadan plan kararlarının oluşmasına yol açacaktır ki, bu can ve mal güvenliği açısından telafisi mümkün olmayan sonuçlar doğuracaktır. Bu nedenle sadece uygulama İmar planında jeolojik etütlerin yapılması planlama ilkeleri açısından uygun değildir, Sonradan uygulama İmar planları ile yapılan jeolojik etütlerin, yerbilimsel kararların nazım İmar planına nasıl yansıtılacağı da belli değildir. Yine yönetmeliğin 9. maddesi b bendinde,

"Bu maddenin (a) bendinde başlıklar olarak belirlenen veri toplama işlemi, üst ölçekli planlar için elde edilmiş ise, alt ölçekli planlarda aynı verilerin elde edilip edilmeyeceği hususunda Bakanlık yetkilidir" denilerek a bendinde 16 madde olarak sayılan planlama verilerinin alt ölçekli plan için yeniden elde edilip edilmemesi de Bakanlığın takdir yetkisine bırakılmıştır. Kültür Turizm Bakanlığı, İmar planlama verilerinin neler olacağını belirlemek için kurulmuş bir kurum olmamasına rağmen Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ve bu Bakanlığa bağlı birçok kuruluşun uhdesinde olan İmar planlama esasları belirleme yetkilerini elinde toplayarak mevzuata, bilimsel gereklere ve kamu yararına açıkça aykırı bir işlem tesis etmektedir. Plan hazırlama süreçlerinde sayılan verilerden 3, 4 ve 7 nolu veriler jeolojik verilerdir ve bunların her plan türü için yeniden elde edilmesinin gerekliliği, tüm İmar mevzuatına göre açıkça ortadadır.

3) Turizm bölgelerinin tesis büyüklüğü ve zemin özellikleri açısından arzettiği özel ve afetlere karşı riskli durum, bu bölgelerdeki planlamada jeolojik verilerin önemini daha da arttırmakta İken bu verileri "varsa" kullanmaya indirgemek ve Bakanlığın takdir yetkisine bırakmak can ve mal güvenliği açısından son derece sakıncalıdır.

Turizm amaçlı yapılar tesis büyüklüğü nedeniyle ve özellikle kıyı bölgelerinde yer alan yapılar olduklarından afet risk analizleri açısından yüksek riskli yapılar grubundadır. Kıyı bölgelerindeki zemin kumlu ve dolgu zemin olduğundan bu bölgelerdeki planlamada jeolojik verilerin önemi, diğer bölgelere göre çok daha fazladır. Ayrıca, "jeolojik verilerin varsa nazım İmar planına işlenmesi" ifadesi, 1/5000 ölçekte hazırlanan jeoloji haritaları Türkiye'de

neredeyse yok denecek kadar az olduğundan bir anlam ifade etmemekte, hali hazırda olmayan ve sağlam bina yapımı, can ve mal güvenliği açısından temel önemde olan jeolojik verilerin dikkate alınmadığı planların hazırlanması sürecine davetiye çıkarmaktadır,

YÜRÜTMİYİ DURDURMA VE İPTAL NEDENLERİ

2577 Sayılı İYUK M 27/2'de "Danıştay ve İdari Mahkemelerin İdari İşlemin uygulanmasında telafisi güç veya imkansız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler" denilmektedir. Dava konusu olayda İdarenin düzenleyici işlemi açıkça hukuka aykırıdır, Kültür ve Turizm Bakanlığınca yayımlanan yönetmelik, dayanak kanuna ve yürürlükte bulunan 3194 sayılı Yasaya ve ilgili mevzuata açıkça aykırıdır. Yönetmelik ülke genelinde yapılan planlama ilkelerine aykırı olarak, İdarenin bütünlüğü ilkesine aykırı düzenlemeler getirmekte, sağlam bina yapımının temel verilerinden olan jeolojik verilerin dikkate alınması zorunluluğunu bazı ölçekler için ortadan kaldırmakta ya da idarenin takdir yetkisine bırakmaktadır;

HUKUSAL NEDENLER: Anayasa, 3194 sayılı İmar Kanunu, Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik, ilgili diğer mevzuat

SONUÇ VE İSTEM: Yukarıda açıkladığımız ve re'sen gözetilecek nedenlerle,

1) Dava konusu yönetmeliğin dava konusu maddelerinin iptaline,

2)Yönetmelik maddelerinin uygulanması ileride telafisi mümkün olmayan sonuçlar doğuracağından İdarenin savunması beklenmek- sizin yürütülmesinin durdurulmasına

3) Yargılama giderleri ile vekalet ücretinin davalı Bakanlığa yükletilmesine karar verilmesini saygılarımla vekaleten talep ederim. 2.1.2004

Davacı Vekili
Av. Hatice Genç